Provinciehuis Westerbrink 1, Assen
Postadres Postbus 122, 9400 AC Assen

www.provincie.drenthe.nl

+31 592 365555
post@drenthe.nl

provincie Drenthe

Aan:
het college van Burgemeester en Wethouders
van Borger-Odoorn
Postbus 3
7875 ZG EXLOO

Gemeente Borger-Odoorn
dd. ink/uitg 02 OKT. 2026
Zaaknr. . . . . .

Assen, 29 september 2026
Ons kenmerk 40/4.10/2026001400
Behandeld door thema Natuur
Uw kenmerk 24589-2026:267183
Onderwerp: Motie Beheersing wolvenoverlast

Geacht college,

Wij hebben uw motie 'Beheersing wolvenoverlast', aangenomen door de gemeenteraad van Borger-Odoorn op 19 februari 2026, ontvangen. Allereerst onze excuses voor de late beantwoording van uw vragen. De beantwoording heeft meer tijd gevraagd dan gebruikelijk, omdat het juridische en beleidsmatige kader rondom de wolf de afgelopen periode sterk in ontwikkeling is geweest. Wij hebben deze ontwikkelingen, waaronder de totstandkoming van nieuwe landelijke regelgeving, willen betrekken bij onze reactie. In de motie vraagt u aandacht voor de zorgen van inwoners en dierhouders over wolven in en rond uw gemeente. Wij herkennen deze zorgen. De aanwezigheid van wolven heeft veel impact in Drenthe. Daarom hebben wij op 23 juni 2026 de Geactualiseerde Aanpak Wolf 2026 vastgesteld. Deze is als bijlage toegevoegd.

Met deze aanpak willen wij duidelijk maken wat inwoners, dierhouders, gemeenten en andere betrokkenen van de provincie kunnen verwachten. De aanpak richt zich op veiligheid, preventie, duidelijke afspraken bij incidenten en samenwerking met gemeenten, het Rijk en andere provincies.
Hieronder reageren wij op de vijf verzoeken uit uw motie.

1. Handelingslijn bij herhaalde waarnemingen nabij woonkernen of afwijkend gedrag
In de Geactualiseerde Aanpak Wolf Drenthe 2026 staat hoe de provincie handelt bij incidenten en zorgwekkend gedrag van wolven. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om wolven die vaker dicht bij woningen komen, mensen benaderen of herhaaldelijk vee of honden aanvallen. In zulke situaties staat de veiligheid van mensen voorop.
Bij een concreet incident bekijken wij welke maatregel past. Eerst wordt gekeken naar voorkomen en weren. Als de situatie ernstiger wordt, kunnen zwaardere maatregelen aan de orde zijn, zoals gebruik maken van een paintballgeweer, zenderen of in uiterste gevallen het doden van de wolf. Daarbij werken we ook samen met andere provincies. De provincie bereidt een vergunning voor die dit mogelijk moet maken.

2. Benutten van juridische mogelijkheden binnen Europese en nationale kaders
De provincie benut de ruimte die de wet biedt. De provincie Drenthe heeft samen met andere provincies en het Rijk aangedrongen op een verlaging van de Europese beschermingsstatus. Dit is uiteindelijk in 2025 gelukt. Op basis van deze verlaging van de beschermingsstatus heeft het Rijk op 7 juli 2026 een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) wolf opgesteld. Deze AMvB vormt de nationale implementatie van de verlaagde Europese beschermingsstatus. Daardoor hebben provincies meer duidelijkheid gekregen over wat zij mogen doen bij probleemsituaties met wolven. De AMvB biedt mogelijkheden om in specifieke situaties af te wijken van de beschermingsregels voor de wolf. Dat kan onder meer aan de orde zijn bij:

- Bescherming van de openbare veiligheid
- Voorkoming van ernstige schade
- Andere in de regelgeving genoemde zwaarwegende belangen.

Deze afwijkingsmogelijkheden kennen echter strikte juridische voorwaarden. De provincie kan daarom niet vooruitlopen op de afgifte van vergunningen in toekomstige gevallen. Iedere aanvraag moet afzonderlijk worden beoordeeld op basis van feiten, beschikbare alternatieven en de geldende wettelijke criteria. Een juridisch robuuste aanpak is daarbij essentieel, mede omdat besluiten veelvuldig onderwerp zijn van bezwaar- en beroepsprocedures.

Dat betekent ook dat er niet vrij op wolven mag worden gejaagd. Voor het vangen of doden van een wolf is een individuele vergunning nodig. Wel geven de nieuwe regels duidelijkere voorwaarden voor situaties waarin een wolf als probleemwolf wordt gezien of waarin sprake is van een probleemsituatie.
In sommige gevallen kan een wolf tijdelijk worden gevangen om een zender aan te brengen of om het dier te verplaatsen. Bij ernstige situaties kan, onder strikte voorwaarden, een vergunning worden verleend voor het vangen of doden van een individueel herkende probleemwolf. Daarbij blijft altijd een zorgvuldige beoordeling nodig, met advies van een onafhankelijke wolvendeskundige.

3. Voorstel richting het Rijk over uitbreiding van de Omgevingswet op het onderdeel jacht
De provincie begrijpt de wens om meer handelingsperspectief te creëren. De beschermingsstatus van de wolf, de reikwijdte van de jachtwetgeving en eventuele wijzigingen van nationale regelgeving zijn echter primair een verantwoordelijkheid van het Rijk binnen de kaders van het Europese recht.
De provincie participeert actief in het overleg tussen provincies en Rijk over de verdere ontwikkeling van het wolvenbeleid. Daarbij wordt voortdurend bezien of wijzigingen in Europese of nationale regelgeving aanleiding geven om het Nederlandse beleid aan te passen.

Wij blijven hierover in gesprek met het Rijk en andere provincies. De nieuwe AMvB geeft provincies meer handelingsperspectief bij probleemsituaties en probleemwolven. Dat is een belangrijke stap.
Tegelijk is de wolf nog steeds een beschermde diersoort. Reguliere jacht of algemeen populatiebeheer is (nog) niet mogelijk. Hiervoor is eerst, in samenspraak met andere lidstaten, de vaststelling en vervolgens het bereiken van de Gunstige Staat van Instandhouding (GVI) vereist. Vanwege het grote leefgebied van de wolf dient de GVI op internationaal niveau te worden vastgesteld. Het Ministerie van LVVN is in dat kader al in intensief overleg met Duitsland en andere lidstaten. Als het Rijk de regels voor jacht verder wil aanpassen, is daarvoor landelijke wetgeving nodig. Wij blijven bij het Rijk aandacht vragen voor regels die in de praktijk goed uitvoerbaar zijn en waarmee snel kan worden gehandeld bij concrete risico's of ernstige schade.

4. Praktische uitvoerbaarheid en effectiviteit van preventieve maatregelen
Wij onderschrijven het grote belang van preventie. Ook het komende jaar is hiervoor weer een budget ter beschikking gesteld. De provincie blijft inzetten op:

- Subsidies en ondersteuning voor wolfwerende maatregelen
- Voorlichting en advisering aan dierhouders
- Goede en snelle schadeafhandeling
- Maatwerk voor hobbymatige dierhouders
- Ondersteuning bij acute situaties en herhaalde incidenten.

Preventie vormt onder de huidige wetgeving bovendien een belangrijk onderdeel van de juridische afweging. Voordat verdergaande maatregelen tegen een wolf kunnen worden overwogen, moet doorgaans worden beoordeeld welke preventieve mogelijkheden beschikbaar zijn en in hoeverre deze zijn toegepast. Voor rasters is de Subsidieregeling wolfwerende rasters Drenthe en de GLB-subsidieregeling voor professionele schapenhouders beschikbaar. Ook zijn er wolvenconsulenten die dierhouders adviseren over rasters, onderhoud en subsidiemogelijkheden.
Voor hobbymatige dierhouders is maatwerk belangrijk. Wij staan open voor initiatieven waarbij vrijwilligers of andere partijen helpen bij het plaatsen of verbeteren van wolfwerende rasters. Ook onderzoeken wij welke vormen van afrastering, afschrikking en monitoring in de praktijk het beste werken.

Bij schade door wolven kan via BIJ12 een tegemoetkoming worden aangevraagd. Bij acute of zorgwekkende situaties stemmen wij af met gemeenten, politie, terreinbeheerders en andere betrokkenen. Zo kunnen we sneller bepalen welke maatregel nodig en mogelijk is.

5. Terugkoppeling over de voortgang
Wij blijven gemeenten actief informeren over relevante ontwikkelingen in het wolvenbeleid. Wij onderschrijven de noodzaak om snel en adequaat op te treden bij probleemgedrag van individuele wolven. Tegelijkertijd blijft de provincie gebonden aan de wettelijke vereisten uit de Omgevingswet en de Europese natuurwetgeving, waardoor iedere maatregel zorgvuldig en individueel moet worden beoordeeld. Samengevat: wij zetten in op duidelijke afspraken bij incidenten, betere preventie, praktische ondersteuning van dierhouders en zorgvuldig gebruik van de nieuwe wettelijke mogelijkheden. Wij informeren u graag over de verdere uitvoering.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris

Bijlage: Geactualiseerde Aanpak Wolf Drenthe

provincie Drenthe

Geactualiseerde Aanpak Wolf 2026

Juni 2026.

Geactualiseerde Aanpak Wolf 2026

Colofon
Dit is een uitgave van de provincie Drenthe

Deze geactualiseerde Aanpak Wolf is vastgesteld door GS op 23 juni 2026.

De in het blauw aangegeven tekst in het document geeft weer waar de Provincie op het moment van vaststelling (23 juni 2026) mee bezig is en waar we de komende tijd aan gaan werken.

Disclaimer:
Met deze geactualiseerde aanpak geeft Provincie Drenthe invulling aan de gewijzigde juridische context rondom wolven, zonder de uitgangspunten van zorgvuldigheid, proportionaliteit en draagvlak los te laten. De provincie blijft inzetten op een beheerste omgang met de al aanwezige wolven, waarin ruimte is voor natuur, veiligheid en het perspectief van inwoners en ondernemers.

Deze aanpak wordt herijkt zodra de nationale AMvB in werking treedt of wanneer nieuwe landelijke of Europese kaders daartoe aanleiding geven.

W2604 122 DLG Geactualiseerde Aanpak Wolf 2026

Inhoud

Deel A: Achtergrond en juridische status

1.	**De terugkeer van wolven**	**4**
1.1	Inleiding	4
1.2	Aanleiding voor de aanpak	4
2.	**Wet- en regelgeving**	**5**
2.1	Landelijke Aanpak Wolf	5
2.2	Verlaging Europese beschermingsstatus	5
2.3	Specifieke zorgplicht (Bal)	5
2.4	Gunstige staat van instandhouding	6
2.5	Probleemsituatie en -wolf	6

Deel B: Wat gaat de Provincie Drenthe doen?

3.	**Probleemwolven en probleemsituaties**	**8**
3.1	Openbare orde, veiligheid en bestuurlijke verantwoordelijkheden	8
3.2	Basisscholen en kinderdagverblijven	8
3.3	Interventies bij probleemwolven en probleemsituaties	9
4.	**Inzet op preventieve maatregelen**	**10**
4.1	Wolvencommissie Drenthe	10
4.2	Subsidieregeling:	11
4.3	Advisering dierhouders:	11
4.4	De praktijkproef	11
4.5	Wat willen we nog oppakken?	11
5.	**Monitoring en onderzoek**	**13**
5.1	DNA-onderzoek	13
5.2	Onderzoek landbouwhuisdieren	13
5.3	Zenderonderzoek potentiële probleemwolf	13
5.4	Onderzoeksagenda rondom ecologie van de wolf	14
5.5	Zenderonderzoek Drenthe	14
5.6	Onderzoeken rondom veebescherming	14
5.7	Ruimtelijke visie	15
6.	**Uitvoering van het wolvenbeleid**	**16**
6.1	Landelijk Deskundigenteam Wolf	16
6.2	Uitvoering	16
7.	**Communicatie rondom wolven**	**18**
7.1	Communicatiestrategie over wolven in Drenthe	18
7.2	Lessen door IVN	19
7.3	Recreatie en Toerisme	19
8.	**Nationale en internationale samenwerking**	**20**
9.	**Financiële aspecten van wolven**	**22**
9.1	Kosten	22
9.2	Europese Fondsen	23

Deel A: Achtergrond en juridische status

1. De terugkeer van wolven

1.1 Inleiding

De terugkeer van wolven naar Drenthe is een zichtbaar gevolg van ontwikkelingen in het Europese en Nederlandse natuurbeheer en biodiversiteitsbehoud. Na decennia van afwezigheid heeft de wolf zijn weg teruggevonden naar de Nederlandse landschappen, waaronder Drenthe. De aanwezigheid van wolven in Drenthe, nu met vier gevestigde roedels en een groeiende populatie, weerspiegelt de succesvolle inspanningen voor natuurbescherming en -herstel in Europa, maar introduceert ook nieuwe uitdagingen en vraagstukken voor lokale gemeenschappen, veehouders en natuurbeheerders.

1.2 Aanleiding voor de aanpak

Sinds de terugkeer van wolven in Nederland is er veel te doen rond de aanwezigheid van deze soort in onze natuur. Sommige mensen zijn enthousiast over de terugkeer van de wolf maar tegelijkertijd veroorzaken wolven schade en leeft bij anderen ook angst voor wolven. De invloed van de aanwezigheid van wolven op onze inwoners is groot. Er zijn relatief veel schapen in onze provincie en is er helaas ook relatief veel schade onder schapen te betreuren. Dit brengt economische en emotionele schade met zich mee. Er is soms ook twijfel en weerstand bij de dierhouders om preventieve maatregelen tegen aanvallen van de wolf te nemen. De preventieve maatregelen komen heel precies en kosten tijd en geld.

Gedeputeerde Staten hebben in het coalitieakkoord 2023-2027 als doel opgenomen te streven naar een wolfvrije regio. Vanuit Europese regelgeving heeft de wolf echter een beschermde status. Pas als er echt geen andere opties zijn mag ingegrepen worden bij wolven die problematisch gedrag vertonen.

Door de beschermde status stelt de provincie Drenthe capaciteit en middelen beschikbaar om zo goed mogelijk om te kunnen gaan met de aanwezigheid van wolven. In deze aanpak wordt omschreven waar Drenthe aan werkt en/of gaat werken. Dit als provinciale invulling van het overkoepelend beleid zoals opgenomen in het IPO Wolvenplan 2025.

De Provincie Drenthe is bevoegd gezag voor uitvoering van de Omgevingswet en heeft daarmee een wettelijke taak voor actieve en passieve bescherming van Habitatrichtlijnsoorten waar wolven onder vallen.

2. Wet- en regelgeving

2.1 Landelijke Aanpak Wolf

Bestuurders van de provincies en het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) hebben besloten om de samenwerking te intensiveren en samen in versneld tempo te werken aan beleidsmaatregelen in het kader van wolven. Met de Landelijke Aanpak Wolven (LAW) geven LVVN en provincies hier gezamenlijk, ieder vanuit zijn eigen rol en bevoegdheden, invulling aan. De genoemde activiteiten in deze aanpak zijn ondersteunend en aanvullend aan provinciaal beleid en het Interprovinciaal Wolvenplan.

2.2 Verlaging Europese beschermingsstatus

Op Europees niveau is besloten de beschermingsstatus van wolven in de Habitatrichtlijn te wijzigen van bijlage IV (strikt beschermd) naar bijlage V (beschermd). Dit is inmiddels gebeurd. Hiermee ontstaat meer beleidsruimte voor lidstaten om het beheer van wolven nader vorm te geven, mits de gunstige staat van instandhouding van de soort wordt gewaarborgd.
De wijziging van de Europese beschermingsstatus wordt in Nederland uitgewerkt via een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). Deze AMvB voorziet onder meer in een juridisch kader voor vergunningverlening op de gunstige staat van instandhouding van de wolf en voor tegemoetkoming in schade.
Er is op dit moment sprake van een overgangsperiode omdat de Europese wijziging al in werking is getreden en de nationale AMvB nog even op zich laat wachten. In deze overgangsperiode zijn specifieke verbodsbepalingen en vergunningplichten voor het verstoren en doden van wolven niet van toepassing. Wel geldt onverkort de specifieke zorgplicht zoals vastgelegd in artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

2.3 Specifieke zorgplicht (Bal)

De specifieke zorgplicht houdt in dat handelingen met nadelige gevolgen voor in het wild levende dieren achterwege worden gelaten, tenzij dit redelijkerwijs niet kan worden verlangd. Indien handelen noodzakelijk is, moeten alle redelijke maatregelen worden genomen om negatieve gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken.
De invulling van deze zorgplicht is situatie afhankelijk en vraagt om een zorgvuldige afweging per individueel geval. Provincie Drenthe ziet het als haar verantwoordelijkheid om hier duidelijke kaders voor te stellen en hierover helder te communiceren.

De provincie blijft in deze overgangsperiode het bevoegd gezag (artikel 11.24 Bal). Verstorende handelingen of doding van wolven worden uitsluitend toegestaan als het achterwege laten van de handeling redelijkerwijs niet kan worden gevergd en uitsluitend onder strikte voorwaarden. De provincie toetst dergelijke handelingen streng en per geval aan de zorgplicht en kan daartoe maatwerkregels stellen of maatwerkvoorschriften opleggen (artikelen 11.29 en 11.31 Bal).

2.4 Gunstige staat van instandhouding

Het bereiken van de Gunstige Staat van Instandhouding (hierna GSvI) is van essentieel belang om interventies te kunnen plegen. Vaststaat echter dat het in Nederland niet mogelijk is om zelfstandig een gunstige populatieomvang te herbergen, met een corresponderend gunstig verspreidingsgebied. Nederland kan alleen een bijdrage leveren aan een duurzame wolvenpopulatie in Europees verband.

De WUR heeft onderzoek gedaan naar de bijdrage van Nederland aan deze duurzame wolvenpopulatie. Daaruit komt dat deze bijdrage ligt in de range van 23 tot 56 roedels. De Nederlandse populatie is onderdeel van de Centraal-Europese wolvenpopulatie, die meerdere landen omvat (Duitsland, België, Denemarken, Polen, Tsjechië, Luxemburg en Noord-Frankrijk). Voor die populatie geldt dat er minimaal 500 roedels nodig zijn voor een gunstige staat van instandhouding (GSvI). De GSvI moet daarom in internationaal verband (EU kader) worden vastgesteld.

Het onderzoek van de WUR is bezien vanuit juridisch en ecologisch oogpunt zoals de Habitatrichtlijn dit bepaalt. Voormalig staatssecretaris Rummenie gaf echter aan dat hij een stap miste in het WUR-onderzoek: het rapport hield geen rekening met maatschappelijke, ruimtelijke en economische mogelijkheden en onmogelijkheden. Daarom is aanvullend onderzoek aangekondigd via een "onafhankelijke deskundige onderzoekspartij". Ecologisch en juridisch kader voor wolvenpopulatie in Nederland nu beschikbaar | WUR

Duitsland heeft ondertussen richting Europa aangegeven dat in Duitsland de gunstige stand van instandhouding bereikt is (hun bijdrage aan). Het is de vraag of dit geaccepteerd zal worden door de EU als bevoegd gezag en of dit gevolgen (positief dan wel negatief) heeft voor de bijdrage van Nederland.

2.5 Probleemsituatie en -wolf

In het IPO Wolvenplan 2025 wordt onderscheid gemaakt tussen een probleemsituatie en een probleemwolf. Het verschil tussen die twee is dat een probleemwolf problematisch gedrag vertoont dat niet noodzakelijk onnatuurlijk, maar wel afwijkend of ongewenst is. Het gaat om gedrag dat een wolf zeer waarschijnlijk heeft aangeleerd als reactie op menselijke omstandigheden.

In een probleemsituatie gedraagt een wolf zich niet afwijkend, maar ontstaan wel conflictsituaties. Dergelijke situaties zijn niet helemaal te voorkomen, maar de impact kan worden beperkt door het nemen van de juiste maatregelen. Bij een probleemwolf kan, na nadere afweging, het verwijderen van dat individu uit de populatie (doden) uiteindelijk de enige overgebleven oplossing zijn.
Het is ook denkbaar dat een optelsom van meerdere situaties en/of incidenten leidt tot kwalificatie als probleemsituatie en/of probleemwolf.

Het onderscheid tussen een probleemwolf en een probleemsituatie is van belang bij het bepalen welke interventies nodig en wettelijk mogelijk zijn om problemen met wolven op te lossen (zie paragraaf 3.3).

> Niet elke wolf wordt gezien als probleemwolf en niet elke situatie met een wolf als een probleemsituatie. Wanneer wel wordt in deze paragraaf beschreven. Erg belangrijk hierbij is het afstandscriterium van 30 meter. Blijven wolven verder weg van mensen en bebouwing, dan is dat natuurlijk gedrag. Komen wolven dichterbij, dan betreft het mogelijk een probleemsituatie of probleemwolf.

2.5.1 Probleemsituatie

Bij een probleemsituatie is er sprake van een probleem met een wolf waarbij het essentieel is dat maatregelen genomen worden. De veiligheid van mensen staat voorop. Daarom moeten maatregelen worden genomen om te voorkomen dat (op termijn) een onveilige situatie kan ontstaan. Het is belangrijk om mensen actief te informeren over de aanwezigheid van een wolf en over wat zij kunnen doen als ze een wolf tegenkomen. Aanvullende maatregelen zijn afhankelijk van de specifieke situatie en de duiding hiervan. Die duiding is nodig om tijdig de juiste effectieve maatregelen te nemen. Voorbeelden van maatregelen zijn: het monitoren en analyseren van het gedrag van een specifieke wolf in een concrete situatie, het gericht voorlichten van publiek, een gericht verbod om wolven te benaderen of te voeren. In het uiterste geval worden er maatregelen genomen tegen de wolf zelf. We spreken van een probleemsituatie wanneer de wolf;

1. meer dan één keer is waargenomen op minder dan 30 meter van bewoonde huizen in hetzelfde gebied gedurende een periode van minder dan twee weken, of;
2. meer dan één keer getolereerd heeft dat mensen naderen tot minder dan 30 meter, of;
3. zelf meer dan één keer mensen binnen 30 meter benaderd heeft en geïnteresseerd lijkt in mensen, of;
4. meer dan één keer aangelijnde honden benaderd heeft, of;
5. meer dan één keer waargenomen is op minder dan 30 meter van bewoonde huizen waar zich honden bevinden, met een tussenliggende periode van minder dan twee weken, of;
6. meer dan één keer honden op erven of in tuinen bij bebouwing gedood heeft, of;
7. honden gedood heeft die niet waren aangelijnd en die zich niet in de directe nabijheid van mensen bevonden, of;
8. meer dan één keer binnen twee weken dezelfde schaapskudde aangevallen heeft die onder bescherming van een herder staat.

NB: Bovengenoemde teksten zijn overgenomen uit het IPO Wolvenplan 2025. De vertaling naar wet- en regelgeving zal plaatsvinden in de door het kabinet vast te stellen AMvB. Als provincie hebben we de verwachting dat wolven waarop punt 6 en 8 van toepassing zijn toegevoegd gaan worden aan de kenmerken behorende bij een probleemwolf omdat dit gedrag aan het individu toe te rekenen is en niet aan de situatie. Zeker voor de herders van gescheperde kuddes is het essentieel dat zij hun werk veilig uit kunnen voeren (zie ook paragraaf 4.5.2).

2.5.2 Probleemwolf

Een probleemwolf is een wolf die problematisch gedrag vertoont (dat is niet noodzakelijk onnatuurlijk, maar wel afwijkend of ongewenst). Het gaat om gedrag dat een wolf zeer waarschijnlijk heeft aangeleerd als reactie op menselijke omstandigheden. We spreken van een probleemwolf wanneer er sprake is van een probleemsituatie en pogingen tot aversieve conditionering van de wolf geen resultaat hebben gehad of aversieve conditionering is niet praktisch uitvoerbaar gebleken. Dan gaat het dus om een wolf die:

- Actief agressief reageert op mensen bij verstoring en mensen aanvalt, en daaropvolgende pogingen tot aversieve conditionering hebben geen resultaat gehad of aversieve conditionering was praktisch niet uitvoerbaar;
- Agressief reageert op mensen, ook zonder te zijn verstoord of uitgedaagd, valt mensen aan of doodt een mens;
- In een gemeente of in een aangrenzende gemeente binnen twee weken ten minste twee keer vee aangevallen heeft dat zich bevindt in een stal of dat wordt beschermd door een wolfwerend raster[1].

Nb: Onder 'aanval' wordt verstaan: een wolf brengt schade toe aan een mens of dier, of doet een poging daartoe.

1 Aangebracht volgens de Fauna Preventiekit van BIJ12

Deel B: Wat gaat de Provincie Drenthe doen?

3. Probleemwolven en probleemsituaties

3.1 Openbare orde, veiligheid en bestuurlijke verantwoordelijkheden

De verantwoordelijkheid voor openbare orde en veiligheid ligt primair bij de burgemeester (artikel 172 en 175 Gemeentewet. Provincie en gemeenten werken nauw samen bij situaties waarin de aanwezigheid of het gedrag van een wolf kan leiden tot onrust of veiligheidsrisico's.
Bij signalen van afwijkend of zorgwekkend gedrag van wolven wordt tijdig afgestemd tussen provincie, gemeenten, politie, terreinbeheerders en andere relevante partners. Opschaling vindt plaats volgens bestaande bestuurlijke afspraken en crisisstructuren.

Uit het IPO Wolvenplan 2025 (3.13): *'In situaties waarin de openbare orde en veiligheid in het geding is en waarbij sprake is van ernstige wanordelijkheden of rampen, of de ernstige vrees voor het ontstaan daarvan, is de burgemeester bevoegd gemeentelijke noodbevoegdheden in te zetten. De noodbevoegdheid kan worden ingezet als het optreden of handelen van de provincie niet kan worden afgewacht. Dat geldt alleen als de noodmaatregel een directe reactie is op de onmiddellijke ernstige dreiging die de wolf oplevert, of als ernstige dreiging voorzienbaar is. Zodra dit gevaar is geweken, kan de burgemeester niet langer ingrijpen op basis van de noodbevoegdheid. Dan blijft onverminderd een omgevingsvergunning van Gedeputeerde Staten vereist voor het doden, vangen of verstoren van een wolf. De burgemeester kan dan wel het initiatief nemen voor een gemeentelijke vergunningsaanvraag bij Gedeputeerde Staten.' En 'Provincies zijn (binnen hun wettelijke taken en bevoegdheden) verantwoordelijk voor het beleid ten aanzien van wolven op hun grondgebied, tenzij in dit Wolvenplan of op basis van wetgeving expliciet is aangeven dat de verantwoordelijkheid elders ligt. Ook zijn de provincies verantwoordelijk voor het beleid met betrekking tot de tegemoetkoming in de landbouwschade die door wilde dieren, waaronder de wolf, wordt veroorzaakt.'*

Provincie Drenthe heeft een concept incidentenprotocol opgesteld om rol- en taakverdeling bij incidenten vast te leggen. Dit concept protocol is ambtelijk en bestuurlijk 'doorleefd'. Het plan wordt volgens de huidige planning in het derde kwartaal van 2026 door GS vastgesteld.

3.2 Basisscholen en kinderdagverblijven

Samen met een scholengemeenschap, kinderdagverblijf, wolvendeskundige, politie en het Landelijk Informatiepunt Wolven (LIW) is een Handelingsprotocol wolf opgesteld voor directie en medewerkers van scholen en kinderopvang. In dit Handelingsprotocol staan adviezen en handvatten over hoe te handelen bij het zien van een wolf. Het Handelingsprotocol is gebaseerd op het Wolvenplan 2025, aangepast voor scholen en kinderopvang, aangevuld met informatie over wolvengedrag en hoe je een wolf kunt herkennen.
Handelingsprotocol_wolf_voor_scholen_en_kinderopvang

3.3 Interventies bij probleemwolven en probleemsituaties

Interventies bij wolven vinden plaats volgens het principe van proportionaliteit en subsidiariteit. Preventieve en niet-dodelijke maatregelen hebben altijd de voorkeur. Ingrijpen is pas aan de orde wanneer sprake is van herhaaldelijke schade, dreigend gevaar of een situatie waarin het nalaten van handelen redelijkerwijs niet kan worden verlangd.
De gewijzigde Europese beschermingsstatus betekent niet dat automatisch sprake is van ruimere mogelijkheden voor ingrijpen. In de overgangsperiode geldt het regime van de specifieke zorgplicht. Dit vraagt om:

- een zorgvuldige dossieropbouw (onder meer schadehistorie, genomen preventieve maatregelen en monitoringgegevens);
- een expliciete belangenafweging per situatie;
- transparante besluitvorming en verantwoording.

Aan de specifieke zorgplicht kan in individuele gevallen invulling worden gegeven door het stellen maatwerkvoorschriften, vastgelegd in een door de provincie genomen maatwerkbesluit.

Door de provincie aangewezen en deskundige eenheden voeren dergelijke maatregelen uit. Hiermee wordt geborgd dat zorgvuldig, professioneel en rechtmatig wordt gehandeld.

- Begin 2026 is gewerkt aan een maatwerkbesluit om de wolf op het Dwingelderveld die actief mensen met honden benadert, negatief te conditioneren door middel van beschieten met een paintballgeweer. Omdat de wolf zich niet meer liet zien, is er geen formeel besluit genomen om dit tot uitvoering te brengen.
- Ook wordt gewerkt aan een maatwerkbesluit voor de probleemwolf welke meerdere malen schapen heeft gedood binnen een wolfwerend raster. Deze kan niet verleend worden omdat de uiterlijke kenmerken van deze specifieke wolf onvoldoende bekend zijn. Maar het maatwerkbesluit wordt wel verder voorbereid, zodat deze 'op de plank ligt'.
- In februari 2026 heeft Faunabeheereenheid Drenthe opdracht gekregen om tot een Faunabeheerplan wolf te komen. Populatiebeheer van de wolf is nog niet aan de orde, maar vooruitlopend daarop vragen we de FBE alvast te starten met het opstellen van een Faunabeheerplan, zodat deze al op de plank ligt mochten we wel tot het verlenen van vergunningen over kunnen gaan. Onderdeel daarvan dient een escalatieladder te zijn, wanneer nemen we welke maatregelen en wanneer volgt de volgende stap op de ladder.

4. Inzet op preventieve maatregelen

Het goed beschermen van landbouwhuisdieren tegen aanvallen van de wolf is een belangrijk onderdeel van het provinciale beleid. We stimuleren onze inwoners de dieren achter wolfwerende rasters te plaatsen, 's avonds de dieren binnen en/of in nachtkralen te houden.

Door zo veel mogelijk in te zetten op preventie, wordt het voor wolven moeilijker om te prederen op landbouwhuisdieren en zullen minder landbouwhuisdieren gedood worden. Ook het landelijk beleid zet hier sterk op in. Het direct, ruimhartig en grootschalig investeren in de implementatie van wolfwerende maatregelen is ook volgens de Rijksdienst voor Dieraangelegenheden (RDA, 2024) nodig; de inspanningen voor bescherming van schapen en ander vee dienen te worden ondersteund en versterkt. De RDA vindt tevens dat preventie op termijn minder vrijblijvend moet worden, door in wolvenleefgebieden schadevergoeding te koppelen aan bepaalde voorwaarden (zie ook Kamerbrief Ministerie van LNV dd. 24 mei 2024, Samenleven met de wolf). Tenslotte geldt vanuit juridisch oogpunt dat ingrijpen bij wolven die veelvuldig landbouwhuisdieren hebben gedood slechts aan de orde kan zijn indien, overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel, aantoonbaar eerst preventieve en andere minder ingrijpende maatregelen zijn toegepast en onvoldoende effectief zijn gebleken.

Momenteel worden alle wolvenschades aan landbouwhuisdieren gecompenseerd. De provincie heeft de plicht om melding te maken bij de NVWA indien dieren niet goed beschermd worden. In dat kader werkt het Ministerie van LNV nog aan een landelijke richtlijn.

Het is de verantwoordelijkheid van de dierhouders om hun landbouwhuisdieren zo goed mogelijk te beschermen tegen aanvallen van de wolf. Belangrijkste argument is het zoveel mogelijk voorkomen van dierenleed. Daarnaast zijn er nog andere overwegingen die het belang van het nemen van preventieve maatregelen noodzakelijk maken.

- Wettelijke mogelijkheden om beheer van probleemwolven uit te voeren indien veelvuldig landbouwhuisdieren worden gedood, kan alleen juridisch worden uitgevoerd, als de dierhouders preventieve maatregelen tegen aanvallen van de wolf hebben genomen;
- De tegemoetkoming voor wolvenschade moet voldoen aan de Europese regels voor ongeoorloofde staatsteun. De wolf is al enige jaren weer terug in Nederland. De dierhouders hebben zich aan deze situatie kunnen aanpassen;
- Met de Drentse gemeenten wordt overleg gevoerd om ervoor te zorgen dat de gemeentelijke bestemmingsplannen geen belemmering mogen vormen voor het aanleggen van wolfwerende rasters (maximale hoogte).

4.1 Wolvencommissie Drenthe

Gedeputeerde Staten wordt door een gebiedscommissie ('Wolvencommissie'), met o.a. sectorvertegenwoordigers uit de rundvee-, schapen- en geitenhouderij en natuurorganisaties, geadviseerd over het provinciale beleid om het vee zo goed mogelijk te beschermen tegen aanvallen van wolven.

4.2 Subsidieregeling:

De provincie zet volop in om de veehouders de mogelijkheden te bieden wolfwerende rasters aan te schaffen en daarmee het vee te beschermen. De provincie heeft hiervoor een subsidieregeling (Subsidieregeling wolfwerende rasters Drenthe) beschikbaar gesteld. Meer over de randvoorwaarden en de gestelde eisen aan een wolfwerend raster is te vinden op site van BIJ12 (Wolven - BIJ12).

Schade aan landbouwhuisdieren door een aanval van een wolf, de afvoerkosten en de eventueel bijkomende dierenartskosten worden gecompenseerd. Informatie hierover en over de te volgen werkwijze en wijze van melden is te vinden op BIJ12 (Wolvenschade melden - BIJ12).

4.3 Advisering dierhouders:

Voor de provincie Drenthe zijn drie wolvenconsulenten actief, die ingezet worden voor:

- Advies over wolfwerend maken van rasters;
- Materiaalgebruik;
- Advies over onderhoud rasters;
- Advies over subsidiemogelijkheden

De drie wolvenconsulenten gaan pro-actief advies aanbieden. Dierhouders kunnen geadviseerd worden over de staat van de rasters ("APK-keuring") en het onderhoud ervan. Deze manier van werken is tevens voorwaarde vanuit de subsidieregeling zoals omschreven onder 4.2.

4.4 De praktijkproef

Wij voeren samen met onze schapenhouders een praktijkproef uit met mobiele draadrasters. De draadrasters worden door een professionele partij in samenwerking met de schapenhouders geplaatst. De schapenhouders leren hierdoor zelf goede wolfwerende draadrasters te plaatsten. We brengen met de praktijkproef in kaart hoeveel tijd het kost om wolfwerende rasters te plaatsen en weer op te ruimen en hoeveel tijd het onderhouden van de rasters kost. Ook worden 2 verschillende op- en afrolsystemen getest. Met camera's proberen we vast te leggen hoe de wolven zich rondom de rasters gedragen. We leren van de opgedane kennis en delen kennis over wat er wel en niet werkt om wolvenschade zo veel mogelijk te voorkomen. De praktijkproef wordt mogelijk gemaakt vanuit een subsidie van het ministerie van LVVN.

4.5 Wat willen we nog oppakken?

We doen al veel op het vlak van preventie, maar we zijn er nog niet. Er is een diversiteit aan vraagstukken omdat het gebruiksdoel (en typen vee) varieert. Dit vraagt om eigen oplossingen en uitwerkingen.

4.5.1 Terreinbeheerders en natuurbegrazers

De terreinbeherende organisaties (TBO's) hebben door de komst van wolven de nodige uitdagingen bij het begrazen van de natuurterreinen. Omdat het geen optie is om alle terreinen van wolfwerende rasters te voorzien, wordt er onderzoek gedaan met kuddes van grazers die minder kwetsbaar zijn voor aanvallen van wolven. Omdat de provincie het belangrijk vindt dat de begrazingsdoelen worden gehaald, vindt er periodiek overleg plaats tussen provincie en TBO's om hierover ervaringen uit te wisselen en te kijken naar oplossingen. Maar ook samen met de sector wordt gezocht naar mogelijkheden om de bescherming van de natuurbegrazers te verbeteren. Hiertoe is eind 2025 een bijeenkomst georganiseerd.

- In de loop van 2026 wordt een vervolgoverleg gepland.

4.5.2 Gescheperde schaapskuddes

De herders in het veld worden geconfronteerd met wolven in de nabijheid van hun kuddes. Dit is voor hen emotioneel zwaar om daar mee om te gaan. Zij willen graag hun werk uit kunnen voeren en daarbij zichzelf, hun schapen en werkhonden veilig houden. De provincie vindt het belangrijk dat de begrazingsdoelen worden gehaald en ziet de problemen van de herders in de uitvoering. Hier wil de provincie de komende tijd dan ook meer energie op zetten.

Belangrijk vraagstuk hierbij is de juridische ruimte die de herders hebben om hun schapen te beschermen tegen aanvallen en vooral wolven actief te verjagen wanneer zij de kudde benaderen.

- In april 2026 heeft een bijeenkomst plaats gevonden op het provinciehuis met de schaapsherders. Onderwerp was hoe de schaapsherders bij aanwezigheid van wolven veilig kunnen werken en de schapen en honden zo goed mogelijk beschermd zijn. Ook zijn de juridische implicaties ten aanzien van verjaagmethodes en afschrikmiddelen aan de orde gekomen. Afgesproken is om energie te zetten op de volgende punten (samengevat):
  - Het organiseren van een bijeenkomst met herders uit Gelderland om kennis en ervaringen uit te wisselen.
  - Het (juridisch) handelingsperspectief voor herders te onderzoeken (bijvoorbeeld om wolven negatief te conditioneren m.b.v. een paintballgeweer, zelf of door derden).
  - Onderzoeken hoe meer gebruik gemaakt kan worden van Kuddebeschermingshonden (subsidie, informatievoorziening recreanten, verleggen wandelroutes enzovoorts).
  - Onderzoeken of een vergoeding mogelijk is voor werkhonden na een aanval door wolven.
  - Onderzoeken of psychologische begeleiding van herders opgetuigd dient te worden.
- Deze resultaten zijn daarbij niet alleen van belang voor de schaapsherders, maar ook bruikbaar voor alle dierhouders.

4.5.3 Plaatsen van rasters door vrijwilligers:

In onze buurlanden zijn er goede ervaringen met het plaatsen van wolfwerende rasters door vrijwilligers bij kleine (niet-professionele) dierhouders. Het gaat hierbij om dierhouders te helpen die vaste rasters willen plaatsen. Uit de gesprekken die we hierover hebben gevoerd is gebleken dat voor een succesvolle aanpak het belangrijk is dat de overheid het initiatief financieel ondersteunt en dat de coördinatie van de vrijwilligers op een goede manier plaatsvindt. We staan open voor initiatieven op dit gebied.

5. Monitoring en onderzoek

Uit de analyse van de juridische procedures in Nederland en in de andere Europese landen over wolven in Nederland blijkt dat het, om in te kunnen grijpen bij wolven, essentieel is om "het dossier op orde te hebben". Monitoring in het veld en het analyseren van alle gegevens is daarbij essentieel. Met de opgedane kennis over wat wel/niet werkt kunnen we ook onze dierhouders goed van advies voorzien. We zetten daarom in op een goede monitoring, analyse en rapportage. Daarnaast is het wenselijk om meer kennis over wolven in Nederland op te doen. Uit het buitenland is veel kennis beschikbaar, maar de vraag is of die kennis 1-op-1 te gebruiken is in een drukbevolkt land als Nederland.

5.1 DNA-onderzoek

Om meer kennis op te doen over de verspreiding van de wolf wordt gewerkt aan een zo compleet mogelijke DNA-database. Dit gebeurt bij aanvallen zodat de aanval gelinkt kan worden aan specifieke dieren. Periodiek wordt in de kerngebieden gezocht naar uitwerpselen van wolven op basis waarvan het DNA-profiel bepaald wordt.

5.2 Onderzoek landbouwhuisdieren

Om inzicht te krijgen in de impact van wolven op landbouwhuisdieren en de effectiviteit van wolfwerende maatregelen, wordt er in opdracht van de provincie Drenthe sinds 2023 een telling uitgevoerd in Zuidwest-Drenthe. Hierbij worden het aantal landbouwhuisdieren en (wolfwerende) rasters geïnventariseerd. Sinds 1 april 2023 kunnen niet alleen schapen- en geitenhouders, maar ook andere hoefdierhouders (zoals runderen, paarden en alpaca's) in Drenthe subsidie aanvragen voor wolfwerende rasters. Daarom worden ook deze dieren meegenomen in de telling, evenals damherten (in hertenkampen), huisvarkens, ezels en wallaby's.

De rasters worden optisch beoordeeld vanuit de auto, zonder fysieke metingen of controle van de elektrische spanning. Sinds 2024 is de telling uitgebreid met het leefgebied van de Midden-Drenthe roedel en het Friese deel van de Drents-Friese Regio roedel in opdracht van de provincie Fryslân.

Uit deze tellingen in de winter 2025/2026 blijkt dat het aantal landbouwhuisdieren waarvoor wolfwerende maatregelen zijn genomen aanzienlijk is toegenomen. Voor schapen in het roedelgebied van de Drents-Friese regio gaat het om een toename van 30% in de winter van 2024/2025 naar 77% in de winter van 2025/2026. Voor het gebied van de Midden-Drenthe roedel is een stijging vastgesteld van 38% in de winter van 2024/2025 naar 86% in de winter van 2025/2026.
Link Onderzoek landbouwhuisdieren Zuidwest-Drenthe, Midden-Drenthe en Zuidoost-Fryslân 2025/2026.

5.3 Zenderonderzoek potentiële probleemwolf

Eind 2025 zijn er diverse meldingen gedaan van een wolf in het Dwingelderveld die actief mensen (met honden) benaderde. Zover bekend hebben zich (nog) geen bijtincidenten voorgedaan, maar volgens de richtlijnen is er wel sprake van een probleemsituatie. Om meer te weten te komen over het gedrag van deze wolf en zijn gebruik van zijn omgeving is getracht om de wolf te verdoven en te zenderen. Omdat er sinds medio december 2025 geen zichtmeldingen van de desbetreffende wolf zijn gedaan, is dit traject tot nader order stilgelegd.

5.4 Onderzoeksagenda rondom ecologie van de wolf

Vanuit de Landelijke Aanpak Wolf (zie 2.1) werken provincies waar wolven voorkomen, met het ministerie van LVVN en de kennisinstellingen in Nederland aan een onderzoeksagenda. Welke onderzoeksvragen leven er op het gebied van het gedrag en ecologie van de wolf en hoe (en met wie) kunnen we deze onderzoeken opzetten. Dit moet in de loop van 2026 leiden tot een onderzoeksprogramma waarin gestructureerd aan een diversiteit aan onderzoeken wordt gewerkt. Het ministerie van LVVN heeft hiervoor circa 2 miljoen euro gereserveerd.

5.5 Zenderen van wolven in Drenthe

Provincie Drenthe heeft de ambitie om wolven te zenderen om daarmee belangrijke gegevens te verzamelen over hoe wolven in Drenthe leven. Dit Drents onderzoek is onderdeel van de onderzoeksagenda van LVVN (zie 5.4). De onderzoeksvragen hierbij gaan over het ruimtelijk gebruik van hun leefomgeving door de wolf, zoals bijvoorbeeld (niet limitatief):

> Welke habitateisen stellen wolven in Drenthe?
> Wat is de relatie tussen het ruimtelijke gebruik van het landschap door wolven en hun prooidieren?
> Wordt het ruimtelijke gebruik van het landschap door wolven anders bij een groeiend aantal roedels?
> In hoeverre beïnvloedt de aanwezigheid van een wolf/wolvenroedel de populaties van wilde hoefdieren en grote grazers die voor natuurbeheer worden ingezet?

Wat gaat Drenthe hier mee doen:

- In 2026 wordt een onderzoeksvoorstel opgesteld om dit onderzoek tot uitvoering te brengen.

5.6 Onderzoeken rondom veebescherming

Een andere focus vanuit de Landelijke Aanpak Wolf (zie 2.1) is de bescherming van vee. Het ministerie van LVVN heeft een subsidie van in totaal 13 miljoen euro beschikbaar gesteld, waarvan 2,1 miljoen gelabeld is voor Drenthe. Doel van deze subsidie is projecten oppakken en uitvoeren die als resultaat een verbeterde bescherming van vee bieden. In 2025 is gewerkt aan een beoordelingskader op basis waarvan ingediende initiatieven beoordeeld kunnen worden. Op dit moment lopen er vanuit Drenthe een aantal projecten:

- De praktijkproef, zie 4.4
- Een mogelijke nieuwe praktijkproef, met netten in plaats van draadrasters.
- Onderzoek naar exploratiegedrag: In samenwerking met provincie Friesland wordt door het van Hall instituut een onderzoek uitgevoerd om te onderzoeken of een andere vorm van afrasteren in de combinatie met geur/geluid/stroom leidt tot korter exploratiegedrag en dus een effectievere wijze van het plaatsen van rasters.
- Onderzoek met Ai en afschrikmiddelen: Er ligt een projectvoorstel om Ai te trainen om op basis van foto's van wildcamera's wolven te herkennen. Wanneer dit geslaagd is, is de vervolgstap om te bezien hoe Ai een afschrikmiddel (variërend van sms naar herder van licht- en geluidssignalen, tot op laten stijgen van een drone) in werking kan zetten en wat dan effectief is.

5.7 Ruimtelijke visie

Het ministerie van LVVN werkt aan een zogenaamde ruimtelijke visie voor de wolf. De omschrijving hiervan is: De visie geeft antwoord op de vraag welke ruimte primair bestemd is voor de wolf, waarbij ook rekening wordt gehouden met de ecologie van de soort en maatschappelijk draagvlak. Onvermijdelijke keuzes in situaties waarin dierhouderij, recreatie of ander intensief menselijk gebruik niet samengaat met de aanwezigheid van wolven worden benoemd. Ook is er in deze visie ruimte voor de verschillende opvattingen van verschillende provincies en agrarische en ecologische experts. De mogelijkheden om de aanwezigheid van wolven te sturen worden mede bepaald door de juridische bescherming van de wolf.

Vanuit Provincie Drenthe zijn we betrokken bij dit proces en volgen dit met belangstelling. De verwachting is dat deze Ruimtelijke visie eind 2026 gereed is.

6. Uitvoering van het wolvenbeleid

6.1 Landelijk Deskundigenteam Wolf

Het ministerie van LVVN werkt aan een zogenaamd Landelijk Deskundigenteam Wolf. Dit team kent het volgende doel: Provincies, gemeenten en politie zijn verantwoordelijk voor het handelen bij incidenten met wolven. Afhankelijk van het type incident en de specifieke omstandigheden is een andere aanpak nodig. In deze uitvoering van het wolvenbeleid is behoefte aan duidelijke, snel toegankelijke en onafhankelijke kennis en expertise. Het Landelijk Deskundigenteam Wolf bestaat uit een team van deskundigen, uit diverse relevante disciplines (waaronder de ecologie en landbouw) en met kennis en ervaring uit de praktijk. Het deskundigenteam heeft tot doel om bevoegde gezagen snel van onafhankelijk advies te voorzien en kan zowel advies als inzet leveren bij acute situaties, en bij omstandigheden waar meer tijd is om de aanpak uit te werken.

Het instellingsbesluit voor dit Landelijk Deskundigenteam Wolf wordt in de loop van 2026 verwacht.

6.2 Uitvoering

Uitgangspunt voor het Faunabeheerplan voor de wolf is een escalatieladder, of te wel een opvolgende serie van maatregelen die genomen kunnen worden. Deze stappen zijn:

1. Voorkomen
2. Weren
3. Verjagen (eenmalig)
4. Passief verstoren
5. Actief verstoren
6. Zenderen (optie)
7. Vangen, vervoeren, uitzetten
8. Doden

De stappen 1 t/m 4 en 6 zijn verweven in de Drentse Aanpak Wolf en hiermee wordt daar invulling aan gegeven. De overige stappen worden hierna verder uitgewerkt:

6.2.1 Actief verstoren

Dit gaat over het negatief conditioneren, hierbij is het belangrijkste voorbeeld het paintballen. Ook een geweer met rubberen kogels kan gebruikt worden voor negatieve conditionering. Door het toedienen van een pijnprikkel wordt wolven geleerd dat het getoonde gedrag tot een negatieve ervaring leidt, waardoor wolven in de meeste gevallen dit gedrag niet meer zullen vertonen.

Om wolven actief te mogen verstoren met een geweer (paintball of rubberen kogels) is mogelijk een maatwerkbesluit nodig. Op dit moment speelt er een landelijke discussie over of een paintballgeweer onder de definitie van 'geweer' valt in artikel 11.75 van het Bal (besluit activiteiten leefomgeving). Dit artikel ziet op het gebruik van een geweer bij handelingen met wilde dieren. Op basis van de kaders in het Faunabeheerplan i.o. vraagt de Faunabeheereenheid om een maatwerkbesluit of een omgevingsvergunning bij de provincie. Provincie beoordeelt en besluit op de aanvraag. Bij een positief besluit kan er gebruik gemaakt worden van het maatwerkbesluit of omgevingsvergunning. In het Faunabeheerplan zal worden omschreven wie er verantwoordelijk is voor de uitvoering.

6.2.2 Vangen, vervoeren, uitzetten

Hoewel het meestal niet wenselijk zal zijn, kan in voorkomende gevallen overwogen worden om een probleemwolf te vangen en elders uit te zetten. Belangrijke afweging hierbij is het kunnen beheersen van de risico's door aansprakelijkheid van de locatie waar het dier uitgezet wordt.

6.2.3 Doden

De allerlaatste stap in de escalatieladder is het doden van wolven. In het Faunabeheerplan liggen hiervoor de kaders vast, vooralsnog is dit alleen mogelijk na het doorlopen van de escalatieladder en wanneer het een probleemwolf betreft. Op basis van de kaders in het Faunabeheerplan i.o. vraagt de Faunabeheereenheid om een maatwerkbesluit of een omgevingsvergunning bij de provincie. Provincie beoordeelt en besluit op de aanvraag. Bij een positief besluit kan er gebruik gemaakt worden van het maatwerkbesluit of omgevingsvergunning. In het Faunabeheerplan zal worden omschreven wie er verantwoordelijk is voor de uitvoering.

7. Communicatie rondom wolven

7.1 Communicatiestrategie over wolven in Drenthe

Rond het onderwerp wolven spelen veel issues waar communicatie in kan ondersteunen.

- **Angst en onveiligheidsgevoel bij inwoners en dierhouders**
  Communicatie kan helpen door feitelijke informatie te geven, basisregels bij ontmoetingen uit te leggen en duidelijk handelingsperspectief te bieden.
- **Emotionele polarisatie (voor- en tegenstanders van wolven)**
  Communicatie kan bijdragen aan begrip door verschillende perspectieven te erkennen en het gesprek te voeren op basis van feiten in plaats van emoties.
- **Onzekerheid over wat te doen bij een ontmoeting met een wolf**
  Heldere, herhaalde communicatie over gedragsregels en meldpunten helpt om mensen zelfverzekerder en rustiger te laten handelen.
- **Gebrek aan kennis over wolvengedrag en risico's**
  Voorlichting kan misverstanden wegnemen (bijvoorbeeld over agressie of nabijheid van wolven) en zorgen voor realistische verwachtingen.
- **Onbegrip over beleid en maatregelen**
  Communicatie kan uitleggen waarom bepaalde maatregelen nodig zijn, hoe afwegingen worden gemaakt en wat de provincie wel en niet kan doen.
- **Onbekendheid met (Europese en landelijke) wettelijke kaders**
  Door uit te leggen welke regels gelden, wordt duidelijk waarom niet alles kan wat mensen soms verwachten.
- **Onrust na incidenten of mediaberichtgeving**
  Snelle, feitelijke en empathische communicatie helpt om escalatie en geruchtenvorming te voorkomen. Hierin werken we vooral samen met gemeenten (vanuit rol openbare orde en veiligheid) en terreinbeheerders of andere direct betrokkenen.

Voorlichting over het omgaan met wolven in de directe omgeving, met gedragsregels en feitelijke kennis, en het stimuleren van preventieve maatregelen en laten zien van goede voorbeelden, zoals geplaatste wolfwerende rasters, geeft inwoners handvatten over het omgaan met wolven en kan angst en polarisatie verminderen. Het Rijk heeft om dezelfde reden gewerkt aan het Landelijk Informatiepunt Wolven (LIW). Het LIW speelt een belangrijke rol bij het bieden van voorlichting die kan helpen om te gaan met deze angsten. Het LIW is iedere werkdag telefonisch bereikbaar op telefoonnummer 0800-1212. Op de website landelijkinformatiepuntwolven.nl kunnen mensen ook een contactformulier invullen bij niet dringende vragen.

Waar nodig benadrukken we in de communicatie dat het belangrijk is om een zichtmelding altijd door te geven aan het Wolvenmeldpunt van BIJ12 bij voorkeur met beeldmateriaal. Zo krijgen we inzicht in de verspreiding en de bewegingspatronen van wolven. Mocht bij ingevoerde beelden blijken dat een wolf afwijkend gedrag vertoont, dan kunnen we daarnaar handelen.

7.2 Lessen door IVN

IVN Natuureducatie verzorgt, in opdracht van de provincie Drenthe, gastlessen over wolven op Drentse basisscholen. Deze lessen zijn bedoeld voor groep 7 en 8 en bieden kinderen feitelijke kennis over wolven, zijn gedrag en zijn plek in de natuur. Ook leren zij wat zij wel en niet moeten doen als zij een wolf tegenkomen. De lessen zijn praktisch en interactief en geven kinderen op een rustige en toegankelijke manier handelingsperspectief. Hiermee draagt IVN bij aan begrip, kennis en een evenwichtige beeldvorming over wolven, en aan het verminderen van angst en onzekerheid bij kinderen en hun omgeving.

7.3 Recreatie en Toerisme

Uit gesprekken met brancheorganisaties blijkt dat de ondernemers in deze sector zorgen hebben over de aanwezigheid van wolven. Afgesproken is dat we als provincie nu eerst inzetten op het delen van feitelijke informatie over dit onderwerp. Dit wordt gedaan door tijdens de door de doelgroep georganiseerde bijeenkomsten presentaties te geven. Tijdens deze bijeenkomsten zal ook opgehaald worden waar de behoeftes van de ondernemers liggen en of de provincie hier een rol in kan vervullen.

8. Nationale en internationale samenwerking

De Aanpak wolf in Drenthe benadrukt de noodzaak van intensieve samenwerking op meerdere niveaus. Een sleutelaspect van deze aanpak is de interprovinciale samenwerking, met name met provincies waar de wolf eveneens aanwezig is, zoals Friesland, Limburg, Gelderland, Utrecht en Noord-Brabant. Deze samenwerking is cruciaal om een coherente aanpak te waarborgen die zowel de belangen van natuurbehoud als die van landbouw en veehouderij adresseert. Door gezamenlijk beleid te voeren, kunnen we effectieve preventiestrategieën en interventieplannen ontwikkelen die leiden tot een duurzame omgang met wolven in Nederland. Ook de Raad voor Dieraangelegenheden pleit in zijn rapport in mei 2024 met nadruk voor een landelijke aanpak en het ontwikkelen van een landelijke visie op wolf en samenleving.

Op nationaal niveau is samenwerking met het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) van groot belang. Deze samenwerking is essentieel voor het verkrijgen van de benodigde juridische en beleidsmatige ondersteuning, en voor het afstemmen van onze lokale acties met nationale wetgeving en beleidsdoelen. Het ministerie speelt een ondersteunende rol bij het navigeren door de complexe regelgeving die de bescherming van de wolf regelt en bij het bepalen van de randvoorwaarden voor eventuele interventies, zoals het afschot van probleemwolven. Daarnaast is het een wettelijke vereiste dat LVVN de noodzakelijke stappen gaat zetten voor het bepalen van de gunstige staat van instandhouding (GSvI). Zowel het vaststellen van de GSvI als het toewerken naar een GSvI kan niet op provincie-niveau plaatsvinden. Provincies hebben hierin echter wel een wettelijke taak om dit mede vorm te geven. LVVN neemt hierin het voortouw en de eerste stappen om tot een GSvI te komen zijn al gezet.

Zoals gezegd is de gunstige staat van instandhouding een belangrijk criterium voor het voeren van populatiebeheer en/of het ingrijpen (doden) van een probleemwolf bij ernstige schade op vee. Hoewel ook in een aantal andere lidstaten de gunstige staat van instandhouding nog niet is bereikt, zitten sommige andere lidstaten wel dichter bij het bereiken van die status en laten met onderzoek, monitoring en maatregelen zien dat een actief beschermingsbeheer wordt gevoerd (Boerema et al 2021). Om die reden zijn de juridische drempels in andere landen lager voor het kunnen ingrijpen bij probleemwolven (Boerema et al, 2021). Desondanks is er soms ook in die landen discussie over de juridische correctheid van het wolvenbeleid (Boerema et al 2021).

Internationaal is de samenwerking met Duitsland en België van bijzonder belang, gezien het grensoverschrijdende leefgebied van de Centraal Europese wolvenpopulatie. Recent zijn de eerste overleggen met Duitsland gevoerd. Door regelmatig overleg en uitwisseling van gegevens over de bewegingen en het gedrag van wolven, streven we naar een grensoverschrijdende aanpak die rekening houdt met de migratiepatronen van de wolf. Dit helpt bij het effectief beheer van incidenten en bij een gezamenlijk streven naar het voorkomen van schade. Daarnaast was voormalig staatssecretaris Rummenie voornemens om samen met Luxemburg en België op te trekken als het gaat om wolvenbeleid.

Deze gelaagde samenwerkingsstructuur versterkt ons strategisch beleid en zorgt voor een evenwichtige benadering die recht doet aan zowel de internationale beschermingsbehoeften van de wolf als aan de veiligheids- en economische belangen van onze inwoners. Wij blijven in deze samenwerkingsstructuur alert op nieuwe ontwikkelingen, nieuwe juridische kaders en passen ons beleid aan wanneer zich kansen voordoen ten aanzien van een betere bescherming van vee.

Bij het nakomen van verplichtingen tot het zorgen voor een goede instandhouding van de soort zijn de lidstaten de eerste gesprekspartner voor Europa. Dat in Nederland de taken zijn gedecentraliseerd naar de provincies doet daar niet aan af. De provincies zijn ingevolge de Omgevingswet verantwoordelijk geworden voor een goede bescherming voor de wolf. We zijn blij met de verlaging van de Europese verlaging van de

beschermingsstatus van de wolf en verwachten dat de door LVVN op te stellen AMvB de nieuwe status op een correcte wijze vertaalt in de nationale wetgeving.

Daarnaast wil de provincie de huidige juridische kaders ten volle benutten om tot een adequaat handelingsperspectief te komen voor probleemwolven: wolven die een potentieel gevaar vormen voor mensen dan wel twee keer of vaker vee aanvallen dat achter een goed functionerend wolfwerend raster is geplaatst. Dit handelingsperspectief, inclusief mogelijkheden voor verjagen en doden onder specifieke voorwaarden, moet een plek krijgen in het Faunabeheerplan Wolf (zie 3.2) waar de Faunabeheereenheid Drenthe mee aan de slag gaat.

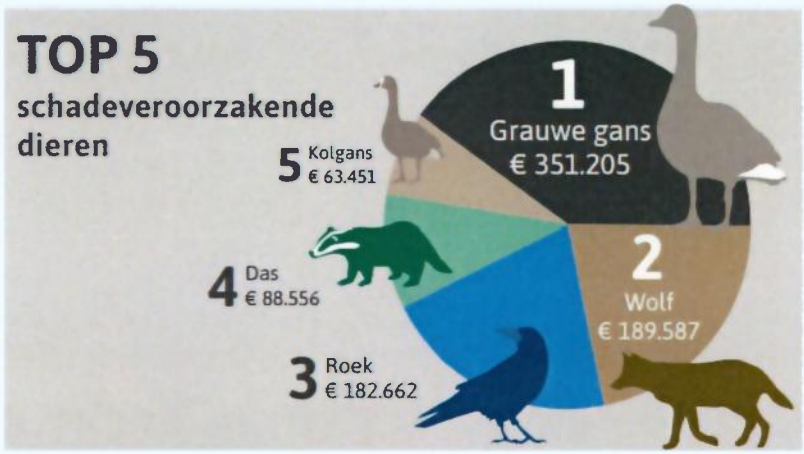
9. Financiële aspecten van wolven

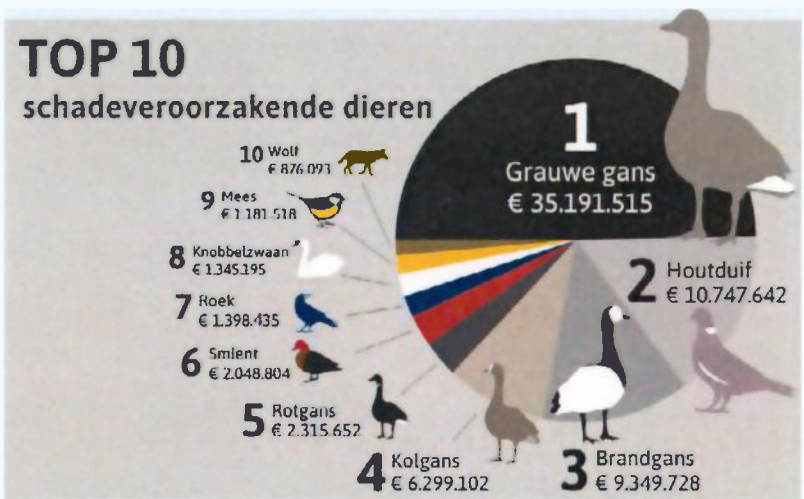
9.1 Kosten

9.1.1 Schade door fauna

In opdracht van de provincies wordt faunaschade (schade aan landbouwgewassen, vee of bossen door beschermde diersoorten) vergoed via **BIJ12**, de uitvoeringsorganisatie die dit namens de provincies regelt. In onderstaande tabel is te zien dat in Drenthe de wolf op plaats 2 staat in 2024 met een uitgekeerd schadebedrag van € 189.587,-. In geheel Nederland staat de wolf op de 10de plaats van de schadeveroorzakende soorten.

Figuur 1 Faunaschade in Drenthe en Nederland 2024

9.1.2 Kosten uitvoering

In onderstaande tabel is inzichtelijk gemaakt welke kosten er in 2025 in de provincie Drenthe gemaakt zijn ten behoeve van de wolf.

Kosten	Bedrag (in €)
Kosten monitoring BIJ12 en tellingen vee (camera's, drollenonderzoek, etc)	31.000
Inzet wolvenconsulenten (advies rasters)	200.000
Beleidskosten (personeel) en commissies (gebiedscommissie)	380.000
Praktijkproeven en pilots (met ontvangen subsidie Ministerie van LVVN)	450.000
Subsidie wolfwerende rasters 2025	2.203.799
Uitkering wolvenschade door BIJ12 (in 2024 volgens opgave BIJ12)	189.587
Kosten probleemwolf Dwingelderveld	30.000

9.2 Europese Fondsen

9.2.1 Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)

Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) biedt de mogelijkheid, binnen de niet productieve maatregelen, om wolfwerende maatregelen te subsidiëren. Het brengt echter ook nadelen met zich mee. Bekend is dat het aanvragen van deze subsidie niet eenvoudig is. Ook gaat het uitkeren van subsidie voor wolfwerende maatregelen waarschijnlijk ten koste van het budget voor andere subsidiabele (landbouw/natuur) projecten, zoals bijvoorbeeld realisatie en herstel van landschapselementen, bevordering van agroforestry, investeringen ten behoeve van boerenlandvogels en hydrologische maatregelen. Wanneer de provincie ervoor kiest om deze mogelijkheid via het GLB vrij te geven, dan dient de provinciale Verordening van het GLB-NSP hierop aangepast te worden.

Welke stappen maakt de provincie hierop:

- In de eerste helft 2026 wordt een voorstel voorbereid zodat hier bestuurlijke besluitvorming over plaats kan vinden.

9.2.2 LIFE

Recent heeft Provincie Utrecht een aanvraag gedaan in het kader van de Europese LIFE subsidie. Ondanks de positieve beoordeling door de betreffende commissie is het project gestopt omdat de subsidiepot leeg bleek te zijn. Vooralsnog lijkt dit dan ook geen reële optie om voor subsidie in aanmerking te komen.

